

Rättsavdelningen
Rima Cifci
Rima.cifci@socialstyrelsen.se

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Ju.L6@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande över slutbetänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – några anslutande frågor (SOU 2025:45)

Justitiedepartementets diarienummer Ju2025/01012

Socialstyrelsens yttrande utgår från myndighetens verksamhetsområde. Myndigheten lämnar synpunkter enligt följande.

Sammanfattning

Socialstyrelsen instämmer i att det i vissa sammanhang kan finnas ett behov av ett tydligare rättsligt stöd för att myndigheter på eget initiativ ska kunna utbyta uppgifter som inte är sekretessbelagda med varandra. När det exempelvis gäller Socialstyrelsens uppgifter i samband med handläggning av statsbidragsärenden kan det finnas behov av att förbättra informationsutbytet och möjliggöra samverkan. Socialstyrelsen ser dock vissa problem med den föreslagna bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, som innebär att en myndighet på eget initiativ ska kunna lämna uppgifter som inte är sekretessbelagda till andra myndigheter. Bestämmelsen är generell i sin utformning och Socialstyrelsen befarar att det i tillämpningen kan innebära svårigheter att avgöra vilka uppgifter som får lämnas ut och när samt i vilken utsträckning uppgifterna kan antas ha betydelse för såväl den utlämnande som den mottagande myndigheten. Det finns vidare en risk för att syftet med den föreslagna bestämmelsen inte kommer att uppnås eftersom myndigheter kan komma att avstå från att lämna uppgifter på grund av osäkerheter kring tillämpningsområdet. Det finns även en risk att myndigheter kommer att göra olika tolkningar av bestämmelsen, vilket leder till att myndigheterna kommer att hantera utlämnande av uppgifter olika. Flera utredningar har gett författningsförslag om utökade möjligheter och skyldigheter att utbyta information, bland annat på socialtjänstens område. Socialstyrelsen menar att mängden förslag gör det svårt att överblicka samtliga konsekvenser, särskilt ur ett dataskyddsperspektiv. Det är därför av central betydelse att det genomförs en samlad övergripande analys i syfte att säkerställa att förslagen är proportionerliga och skyddar de enskildas integritet.

Socialstyrelsens yttrande

4.8.5 En ny generell bestämmelse om utlämnande av uppgifter som inte är sekretessbelagda

Uppgifter som inte är sekretessbelagda och myndigheters samverkan

Socialstyrelsen ser ingen anledning att ifrågasätta utredningens kartläggning som visar att det finns ett behov av förbättrat informationsbyte mellan myndigheter. Socialstyrelsen vill dock framhålla att sekretessregleringen är uppbyggd på ett sätt som kräver ett systematiskt tillvägagångssätt och att bedömningarna görs i en konkret utlämnandesituation när det finns en begäran. Den föreslagna bestämmelsen i OSL förutsätter att myndigheten på eget initiativ ska kunna lämna ut uppgifter som inte är sekretessbelagda. I de fall uppgifterna omfattas av en materiell sekretessbestämmelse med rakt eller omvänt skaderekvisit krävs det en skadeprövning för att konstatera om uppgifterna omfattas av sekretess eller inte. Om uppgifterna efter en skadeprövning inte anses omfattas av sekretess kan den föreslagna bestämmelsen bli tillämplig. Den föreslagna bestämmelsen kan även bli tillämplig om uppgifterna bedöms omfattas av sekretess men att det i den enskilda situationen finns en tillämplig sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör ett utlämnande på eget initiativ. Enligt Socialstyrelsen finns det anledning att anta att den föreslagna bestämmelsen kan vara svår att tillämpa i praktiken. De moment och överväganden som ska göras innan den enskilda medarbetaren kan konstatera om uppgifterna omfattas av sekretess eller inte och om de kan lämnas ut med tillämpning av den föreslagna bestämmelsen kommer att bidra till komplexiteten i regleringen kring utlämnanden av uppgifter som är svår att överblicka.

Föregående samråd och rutinmässiga utlämnanden

Den föreslagna bestämmelsen kommer att medföra högre krav på att myndigheter är välinformerade om andra myndigheters arbete och deras författningsreglerade verksamhet. Det kan vara svårt att avgöra om en mottagande myndighet *kan antas* ha behov av en uppgift. Detta skulle kunna leda till antingen att osäkerhet uppstår och att den utlämnande myndigheten avstår från att lämna ut uppgifter, eller att en missbedömning görs av en annan myndighets behov och att överskottsinformation lämnas. Av betänkandet framgår att det kommer att krävas att myndigheter i större utsträckning för en dialog och samverkar med varandra vid osäkerheter kring omfattning och behovet av att lämna uppgifter. Socialstyrelsen anser att samverkan och dialog till viss del kan minska osäkerheten eller passiviteten som kan uppstå i dessa situationer. Dock kan det uppstå olika tolkningar och tillämpning av hanteringen av den föreslagna bestämmelsen som i sin tur kan påverka förslagets syfte.

Uppgifter som kan antas vara av betydelse för andra myndigheter som inte dokumenteras

Socialstyrelsen ifrågasätter att personliga iakttagelser eller minnesbilder hos enskilda medarbetare ska omfattas av den föreslagna bestämmelsen. Enligt Socialstyrelsens uppfattning måste det finnas en koppling mellan myndigheten som den enskilda medarbetaren tillhör och uppgiften som ska bli föremål för ett utlämnande enligt den föreslagna bestämmelsen.

Socialstyrelsen är av uppfattningen att förslaget riskerar att leda till en gränsdragningsproblematik och otydlighet kring uppgifternas härkomst och lämnar utrymme för viss skönsmässighet. Som utredningen framhåller, kommer dataskyddsregleringen att vara tillämplig i många situationer vid muntliga uppgiftsutlämnande till andra myndigheter av uppgifter som inte har dokumenterats vid den utlämnande myndigheten. Detta innebär att den utlämnande myndigheten måste iakttä de grundläggande principerna i artikel 5 i EU:s dataskyddsförordning.¹ Socialstyrelsen anser att det kommer att vara svårt att säkerställa att de muntliga uppgifterna som lämnas ut till andra myndigheter är adekvata och relevanta i enlighet med artikel 5.1 c i dataskyddsförordningen om uppgifterna endast finns i en enskild medarbetares minnesbild. Det finns därför en stor risk för att myndigheter inte kan säkerställa att de grundläggande dataskyddsprinciperna efterlevs i dessa situationer. Vidare bidrar denna skillnad mellan den föreslagna bestämmelsen och 6 kap. 5 § OSL till att olika uppgifter omfattas av bestämmelsernas tillämpningsområde beroende på om den utlämnande myndigheten på en förfrågan eller på eget initiativ lämnar uppgifter. Detta kan medföra att regleringen blir ännu mer svårtillämpad. Socialstyrelsen anser att detta är något som bör beaktas i den fortsatta beredningen av lagförslaget.

Socialstyrelsen vill slutligen framhålla att utredningens förslag tillsammans med förslaget om en ny sekretessbrytande bestämmelse i utredningens delbetänkande² kan medföra konsekvenser som idag är svåra att överblicka för samtliga myndigheters verksamheter och i synnerhet för socialtjänstens verksamhet. Socialstyrelsen har i sitt remissyttrande avstyrkt utredningens förslag i delbetänkandet att sekretess inom socialtjänsten ska omfattas av den generella sekretessbrytande bestämmelsens tillämpningsområde. På socialtjänstens område har det även införts flera andra sekretesslättnader och det har även i flera utredningar föreslagits sekretesslättnader.³ Det är viktigt att se dessa förändringar och förslag i ett sammanhang och att de inte kommer motverka denna nya inriktning på socialtjänstens arbete som

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), EU:s dataskyddsförordning.

² SOU 2024:63 Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna ändringar och prop. 2024/25:180 Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – En ny sekretessbrytande bestämmelse.

³ Se bland annat prop. 2024/25:65 Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen och SOU 2024:87 Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet - skolans och socialtjänstens behov.

innebär en mer lätt tillgänglig och förebyggande socialtjänst. För att socialtjänsten ska kunna uppfylla sitt uppdrag krävs att den enskilde känner förtroende för socialtjänstens arbete och inte upplever socialtjänsten som ”generell informationscentral” för andra myndigheter.

Socialstyrelsen är av uppfattningen att dessa förändringar och förslag ska bedömas i ett sammanhang. Den omfattande behandlingen av personuppgifter som förslagen kan medföra bör ur ett dataskyddsperspektiv föregås av en samlad analys ur ett integritetssperspektiv för att säkerställa att det samlade resultatet av förslagen är proportionerlig.

5.6.3 Elektroniskt utlämnande på annat sätt än genom direktåtkomst ska vara tillåten om det inte är olämpligt

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget om att införa tydligt tillåtande bestämmelser om elektroniskt utlämnande på annat sätt än direktåtkomst. Det är ett steg i rätt riktning, särskilt med hänsyn till en modern och effektiv digitalisering av myndigheternas informationsutbyte. Förslaget möjliggör en mer enhetlig och ändamålsenlig reglering utan att göra avkall på nödvändiga överväganden kring olämplighet vid elektroniskt utlämnande.

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektören Urban Lindberg. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Pär Ödman, avdelningschefen Zara Warglo och tillförordnande enhetschefen Cecilia Molinder Berglund deltagit. Juristen Rima Cifci har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Urban Lindberg

Rima Cifci